

Hekimlik üzerine aforizmalar

Dr. Zehra Bilir

Herkese hayatta işgal ettiği bir yer var. Hacim içinde bir hacim. Biz onları, bu yerleri de referans olarak tanımlarız. Bu basit, sade ve dolaşısıyla kullanışlı bir kategorizasyondur. Ama oyunu bozan, hayatın ve insanın böyle bir ha-

cimden, üç boyuttan ibaret olmayışıdır. İç içe geçmiş sistemleri, hatta çoğu zaman kaotik bir yapısı olan hayatın içinde, tamı tamına onun kadar karmaşık bir başka varlığın, insanın ve insana ait olanın tanımlanması, kategorize edilmesi, yerleştirilmesi ve hiç durmadan akan zamanın da içinde, tanımlanmış olan özelliklerini sürdürmesi neredeyse imkânsızdır.

Ama anlamak için de bir sistem gerektiğine hiç şüphe yok. Eğer bir sisteminiz yoksa anlayamaz, ama anlamadığınızı da bilemezsiniz. Zaman içinde sanat, bilim, felsefe kendilerine mahsus sonsuz çeşitlilikte anlama biçimleri geliştirdiler. Biz de yirmi küsur yıllık tababet pratiğinden sonra artık kendimizi sınırları aşağı yukarı belli olan; akıl yürütme,

araştırma şekilleri netleşmiş, ne dediğini, ne istediğini bilen bir disiplin içinde, deneyim kazanmış ve kendi bilgisini hazmetmiş olarak bulmak isterdik. Böyle olmadı...

Öğrenci, öğretmen, pratisyen ya da uzman olarak kamu hastanelerinde ve özel muayenehanede; devlet memuru ya da tabip odası üyesi olarak sağlık ocağında ya da eğitim hastanesinde; aşı kampanyasında, araştırma projesinde, birbirinden farklı ama aslında aynı işin parçaları olan tüm alanlarda bulunurken kendimizi yeniden ve yeniden tanımladık, esaslı kaybetmemeye çalışarak. Her durum kendi gerçeğini ve kendi hayalini gösterdi bize. Ama hep hekim olduk, bunun dışına çıkmadık. Bunun iyi tarafları vardı şüphesiz çünkü zaten en çok istediğimizi, "bizden bekleneni verme" şansını yaratıyordu. Ama bir şeyler de hep eksik kaldı...

Eksik kalanın ne olduğunu, bazen bir hastanın sizin aklınıza hiç gelmeyen bir ihtimali öyle kendiliğinden soruverişinde, bazen bir roman karakteri ya da bir film hikâyesinde, aslında belki de en derin şekilde bir hasta yakını olarak sıra beklerken koridorda gördüğünüz bir ayrıntıda, ya da kendinizi meslektaşınıza sorarken bulduğunuz bir soruda yakalayabilirsiniz.

Bu fark ediş, kavrayış sizi hem efendisi hem kölesi olduğunuz, tanıdık bilginizden uzaklaştırmaz, hatta yaklaştırır. Ama başka bir görme biçimi kullandığınız için şaşırtır. Bir gözden geçirmeye, ya da bilginin aslında nasıl bir şey olduğuna ait sorular sormaya teşvik eder.

Bir kimyager ya da makine mühendisi için de böyle midir? Tıp bilimi, özellikle de nöropsikiyatri, içerdiği yoğun belirsizlik ve tekrar edilemezlik, bir örnekliğin imkânsızlığı gibi

pek çok karakter özelliği dolayısıyla farklı bir yere oturuyor. Dolayısıyla bu fark edişlerin günlük pratiğimizde de kıymeti çok büyük.

Başta da söylediğimiz gibi sistemi olmayan bir bilme/anlama olamayacağı açık. Ama sistemi bozan her şeyi istisna kabul etmek ve ihmal etmek bir zaman sonra kullanım değeri olmayan adı var kendi yok içi boş sınıflamalar içinde yolumuzu kaybetmemize yol açabilir.

Bu fark edişleri, alıştığımız sistemde denemek, ya da sistemi buna yaklaştırmak için biraz eğip bükmek, kendi alanlarında bu denemeleri yapan diğer disiplinlerle de alışverişte bulunmak, kategorize etmeyi sonraya bırakarak derinlemesine anlamaya çalışmak hayatımızı zenginleştirilebilir, eksikimizi tamamlayabilir.

Bilimsel bir makale için asla kabul edilemez olan, bir ana fikirden yoksun ve dağınık görümlü bu yazıyı; John Berger'in resimsiz bir sayfadaki yazısını aktararak bitirmek isterim: "Geçenlerde bir sırt ameliyatının (hepsini sırtımızda taşıyıp, kameralar, mercekler ve filmleri içine sığdırdığımız o lanet olası omuz çantası yüzünden) peşinden iki hafta boyunca bir hastanede yattım. Hareketsiz, kılımlı kıpırdatmama izin verilmeyen sırtüstü yatıyordum. Fotoğrafi çekilebilecek şeyleri düşünmeye koyuldum ben de. Koğuşun boyutlarını, talihsiz hasta arkadaşlarımı (kafatası ve omurga hastalıklarına bakılan nöroşirurji bölümündeydim), bal dök yala temizliğindeki koridorları, lekesez tavanı, her tarafın beyazlığını, lekesez ızdırabı. Fotoğraflar bunları gösterebilir. Sonra da, aynı anda çitin iki tarafında birden bulunabileceğinizin farkına vardım. Dünya Sağlık Örgütü adına çalıştığım yıllar boyunca hep hasta, ameliyattan çıkmış, yaralı insanların fotoğraflarını çekmiştim. Bu

Hep hekim olduk, bunun dışına çıkmadık. Bunun iyi tarafları vardı şüphesiz çünkü zaten en çok istediğimizi, "bizden bekleneni verme" şansını yaratıyordu. Ama bir şeyler de hep eksik kaldı... Eksik kalanın ne olduğunu, bazen bir hastanın sizin aklınıza hiç gelmeyen bir ihtimali öyle kendiliğinden soruverişinde, bazen bir roman karakteri ya da bir film hikâyesinde, aslında belki de en derin şekilde bir hasta yakını olarak sıra beklerken koridorda gördüğünüz bir ayrıntıda ya da kendinizi meslektaşınıza sorarken bulduğunuz bir soruda yakalayabilirsiniz.

defa onların tarafında bulunmak daha iyi gelmişti; bu deneyimi silinmeyecek şekilde kaydetmiştim, ama film üzerine değil, hafızama."